

บัวบก

1. ชื่อวิทยาศาสตร์ บัวบก (BUA BOK)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Centella asiatica* (L.) Urb. Retz. ชื่อวงศ์ Apiaceae (Umbelliferae)
3. ชื่ออื่น ผักหนอก (เหนือ-อีสาน), ผักแว่น (ใต้), Asiatic pennywort, barmi, gotu kola, Indian pennywort, Indian water navelwort
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

บัวบกเป็นไม้ล้มลุกมีอายุหลายปี ขึ้นรวมกันเป็นกอติดดิน ลำต้นเลื้อยตามดิน มีลักษณะกลมและมีรากงอกตามข้อของลำต้น ใบและรากออกตามข้อ

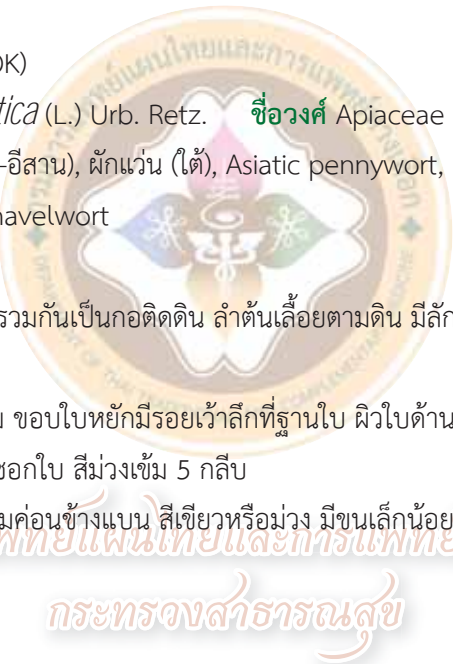
ใบเดี่ยว รูปร่างเป็นรูปไตหรือรูปกลม ขอบใบหยักมีรอยเว้าลึกที่ฐานใบ ผิวใบด้านบนเรียบ ด้านล่างมีขนสั้น ก้านใบยาว ดอก ออกเป็นช่อคล้ายร่ม ออกตามซอกใบ สีม่วงเข้ม 5 กลีบ

ผล แบบผลแห้งแยกแล้วแตก รูปกลมค่อนข้างแบน สีเขียวหรือม่วง มีขนเล็กน้อยเมื่ออ่อน เมล็ดมีขนาดเล็กมาก
5. ส่วนที่ใช้ทำยา

ทั้งต้นและใบ
6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา

ทั้งต้นและใบรสขมเย็น รักษาแผล เร่งการหายของแผลและลดการเกิดแผลเป็น แผลหลังการผ่าตัด แผลฟกช้ำ รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แก้อาการซ่าใน แก้วร้อนในกระหายน้ำ แผลในปาก ขับปัสสาวะ
7. รายงานการวิจัยปัจจุบัน

ข้อมูลการศึกษาวิจัยทางคลินิกพบว่า บัวบกมีฤทธิ์รักษาแผลที่ผิวหนัง รักษาแผลในทางเดินอาหาร รักษาความผิดปกติของหลอดเลือดดำ รักษาแผลในปาก และมีผลกับความจำและการเรียนรู้ในผู้สูงอายุ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงสาธารณสุข

8. สารสำคัญ

บัวบกมีสารสำคัญคือ ไตรเทอร์ปีน (triterpenes) ได้แก่ กรดเอเชียติก (asiatic acid) และ กรดมาเดแคสสิก (madecassic acid) และอนุพันธ์ของไตรเทอร์ปีนเอสเทอร์ไกลโคไซด์ (triterpene ester glycoside) ได้แก่ เอเชียทิโคไซด์ (asiaticoside) และ มาเดแคสโซไซด์ (madecassoside)

9. แหล่งกำเนิด และกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้เป็นพืชเขตร้อนและเขตอบอุ่น มีเขตการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ทวีปแอฟริกา อเมริกา ออสเตรเลียและเอเชีย

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ราบลุ่มมีน้ำขัง พื้นที่นา
- ภาค ทั่วทุกภาคของประเทศไทย
- จังหวัด ทุกจังหวัดของประเทศไทย

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป

12. การขยายพันธุ์

ด้วยการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดูกาล แต่ต้องมีน้ำตลอดเวลา
- การเตรียมดิน โดยการยกร่องคล้ายปลูกผัก ยกร่องแปลงกว้างประมาณ 4 เมตร มีทางเดินด้านข้างประมาณ 50 เซนติเมตร มีดินเพื่อควบคุมน้ำได้ ขุดดินบนแปลงผสมปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก ขุดหลุมเล็ก ๆ ห่างกัน 15 เมตร ระยะแถวควรห่างกัน 15 เซนติเมตร เช่นกัน
- วิธีการปลูก เมื่อเตรียมแปลงเรียบร้อยแล้ว นำต้นบัวบกที่แยกจากไหล หรือเพาะเมล็ดลงปลูกในแปลง รดน้ำให้ชุ่มชื้น อยู่ตลอด ทำสแลนพลาสติกพรางแสงในระยะแรก

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การให้ปุ๋ย หลังจากปลูกได้ 2 – 3 สัปดาห์ ทำการใส่ปุ๋ย สูตร 16-20-0 อัตรา 5 กิโลกรัม ต่อไร่ พร้อมกับการกำจัดวัชพืช และพรวนดิน อีก 3 สัปดาห์ต่อมาใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา 3 กิโลกรัมต่อไร่ ทุกครั้งในการใส่ปุ๋ยต้องรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ
- การให้น้ำ จะต้องให้น้ำชุ่มชื้นอยู่เสมอ หรือให้มีขังบ้างเล็กน้อย
- การกำจัดวัชพืช ควรทำพร้อมกับการใส่ปุ๋ย โดยใช้แรงงานคนถอน
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู บัวบกจะมีหนอนกัดกินใบ และก้าน ควรฉีดพ่นด้วยสารชีวภาพไล่แมลง

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูกาล อายุของบัวบกที่เก็บเกี่ยวได้ 60 – 90 วัน เริ่มเก็บเกี่ยวได้
- วิธีการเก็บเกี่ยว โดยการใช้มีดตัดจากใบลงมาประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว หลังจากที่ได้บัวบกมาแล้ว นำมาล้างน้ำให้สะอาด คัดเอาใบเหลือง หรือเสีย ทั้งเอาเศษ วัชพืชออก มัดเป็นกำ ๆ นำส่งจำหน่ายต่อไป
- การบรรจุและการเก็บรักษา เมื่อได้บัวบกมาบรรจุใส่ถุงพลาสติกที่เจาะรู บรรจุถุงละประมาณ 5 กิโลกรัม และส่งจำหน่ายต่อไป

16. การจำหน่าย

ใบบัวบกแห้ง ราคา กิโลกรัมละ 40-150 บาท